До
Членовете на Научното жури, сформирано със Заповед № РД-09-121 от 29.12.2022 г., изм. със Заповед № РД-09-22 от 07.03.2023 г. на Директора на Института за държавата и правото (ИДП)-БАН за защита на дисертационния труд на задочен докторант Бюлент Шеит Мехмед от Секция "Публичноправни науки" на ИДП-БАН

Р Е Ц Е Н З И Я

от проф. д.ю.н. Георги Петров Пенчев
Юридически факултет на Пловдивския университет "Паисий Хилендарски"

Относно: представения за защита дисертационен труд на задочен докторант Бюлент Шеит Мехмед за получаване на образователната и научна степен "доктор" по област на висше образование 3. "Социални, стопански и правни науки", професионално направление 3.6. "Право", научна специалност/докторска програма "Административно право и административен процес" на тема "Административноправен статут на хората със специфични социални проблеми" с научен ръководител проф. д-р Веселина Канатова-Бучкова

Уважаеми членове на Научното жури,

Като член на Научното жури, сформирано за оценяване на дисертационния труд с наименование "Административноправен статут на хората със специфични социални проблеми" на задочен докторант Бюлент Шеит Мехмед от секция "Публичноправни науки" на ИДП-БАН със Заповед № РД-09-121 от 29.12.2022 г., изм. със Заповед № РД-09-22 от 07.03.2023 г. на Директора на ИДП-БАН, Ви предоставям рецензията си, изготвена на основание чл. 10, ал. 1 от Закона за развитието на на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ) (ДВ, бр. 38 от 2010 г., изм. и доп.), чл. 32, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на на академичния състав на Република България, приет с ПМС № 202 от 10.09.2010 г. (ППЗРАСРБ) (ДВ, бр. 75 от 2010 г., изм. и доп.) и чл. 44, ал. 6 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Института за държавата и правото при Българска академия на науките (ПУРПНСЗАДИДПБАН), 2011 г., изм. и доп. – В: Институт за държавата и правото при Българска академия на науките [онлайн]. [прегледан 25.02.2023]. Достъпно от:

https://ipn-bg.org/media/dokumenti/2022/IDP_PravilnikZRASRB_15.02.2022.pdf.

1. Кратки биографични данни за докторанта

Б. Мехмед е завършил висше образование първоначално във Факултета по хуманитарни науки на Шуменския университет „Константин Преславски" в 2002 г., а впоследствие висшето си юридическо образование в Юридическия факултет на Русенския университет „Ангел Кънчев" в 2011 г. От 2003 г. и понастоящем работи в Агенцията за социално подпомагане (АСП) към министъра на труда и социалната политика (МТСП) - Дирекция „Социално подпомагане" на община Самуил, област Разград. Член е на някои обществени организации, сред които Съюз на учените в България, участвал е в практико-приложни проекти, специализации и научни конференции. Той е зачислен като задочен докторант по докторска програма/научна специалност „Административно право и административен процес" в секция „Публичноправни науки" на ИДП-БАН със Заповед на Директора на ИДП-БАН № РД-09-69 от 10.07.2015 г. Временно, за срок от 1 година, през периода 04.09.2019 г. – 04.09.2020 г. е прекъснал обучението си със Заповед на Директора на ИДП-БАН № РД-09-100 от 15.10.2019 г., а впоследствие със Заповед на Директора на ИДП-БАН № РД-09-73 от 18.08.2020 г. са възстановени докторантските му права. Той е отчислен с право на защита със Заповед на Директора на ИДП-БАН № РД-09-84 от 30.09.2020 г.

2. Общо описание на представените материали

Представеният от Б. Мехмед комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с чл. 47, ал. 2-4 от ПУРПНСЗАДИДПБАН. Той е публикувал редица статии по темата на дисертационния му труд в количество, по-голямо от минимално необходимото, за удовлетворяване на минималните национални изисквания в тази насока по ППЗРАСРБ. От представените материали може да се направи констатацията, че Б. Мехмед отговаря на нормативните изисквания за допускане до защита на дисертационния му труд.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертационният труд на Б. Мехмед е посветен на една значима в теоретичен аспект и недостатъчно изследвана досега в правната ни литература проблематика – административноправния статут на хората със специфични социални проблеми. Нейната актуалност, според мен, е детерминирана от две обстоятелства. *На първо място*, необходимостта от социално подпомагане на бедните и рисковите групи от населението у нас. *На второ място*, необходимостта от ефективна правна защита на субективните права на тези уязвими граждани по действащото ни законодателство. Във връзка с това, докторантът прецизно и сполучливо,

по мое мнение, е определил основните цели и задачи в увода на дисертационния си труд.

4. Познаване на проблематиката на дисертационния труд

Б. Мехмед е демострирал много добро познаване на състоянието на разглежданата от него проблематика. Следва да се подчертае фактът, че той е използвал голям брой литературни и нормативни източници, вкл. статистическа информация, което е показател за много добрата му осведоменост по разглежданата проблематика.

5. Методика на изследването в дисертационния труд

В представения за защита дисертационен труд "Административноправен статут на хората със специфични социални проблеми" са използвани преди всичко сравнителноправният и историкоправният методи на научно изследване. Избраната методика на изследване позволява постигането на поставените цели и задачи на дисертационния труд.

6. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд **"**Административноправен статут на хората със специфични социални проблеми**"** е в обем на 204 страници и в структурно отношение се състои от: увод (с. 5-10); 3 глави, посветени съответно на: общата характеристика на правото на социално подпомагане (Глава I, с. 11-83); административноправния режим на социално подпомагане по реда на Закона за социално подпомагане (ДВ, бр. 56 от 1998 г., изм. и доп.) (Глава II, с. 84-164); контрола на системата за социално подпомагане (Глава III, с. 165-183); „изводи и препоръки за оптимизиране на законодателството" (фактически заключение – б.м.,Г.П.) (с. 184-192); и библиография (с. 194-204), съдържаща общо 40 заглавия на кирилица, 1 заглавие на латиница, 17 нормативни актове и 62 Интернет-източници.

Изложението в дисертацията е целенасочено и съдържателно. То се съпровожда с отделни сравнения, разграничения и обосноваване на собствени изводи от разглежданата правна уредба.

7. Приноси и значимост на дисертационния труд за науката и практиката

Научните приноси в изследването са от категорията „обогатяване на съществуващите знания" и се градят не само върху проучване на правната уредба и съдебната практика в разглежданата област, но и на личните виждания на автора за тяхната ефективност, съпроводени с редица собствени и оригинални изводи и съображения.

Могат да бъдат изтъкнати следните конкретни научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд:

1) много добър анализ на понятието „бедност" (с. 11-16);

2) сполучливо използване на таблици, графики и статистически данни за онагледяване на определени факти и обстоятелства в разглежданата тематика, анализирани от автора (с. 16-24, 28-29);

3) много добър анализ на понятието „система за социално подпомагане” (с. 26);

4) авторска дефиниция на понятието „хора със специфични социални потребности” (с. 32);

5) сполучлив анализ на историческото развитие на социалното подпомагане (с. 33-40);

6) много добър анализ на правния статус на АСП към МТСП и нейните структурни звена (с. 46-58);

7) сполучлив анализ на субективното право на социална помощ (с. 67-82);

8) много добър анализ на административната процедура за предоставяне на еднократна социална помощ (с. 84-97);

9) сполучлив анализ на условията и административната процедура за отпускане на месечна социална помощ (с. 98-122);

10) много добър анализ на условията и административната процедура за отпускане на отделните видове целева социална помощ, съчетан с предложения de lege ferenda и авторска критика на някои разпоредби от разглежданите в тази насока нормативни актове (с. 123-164);

11) сполучлив анализ на упражняването на специализиран административен контрол от Инспектората на АСП към МТСП спрямо дейността на администрацията на тази агенция по прилагане на нормативните актове, свързани със социалното подпомагане (с. 165-176), както и на обществения контрол в областта на социалното подпомагане, извършван от обществените съвети за социално подпомагане към общинските съвети, които имат консултативни функции (с. 177-183);

12) на с. 184-198 в раздела „Изводи и препоръки за оптимизиране на законодателството” (фактически в заключението – бел.авт.) са направени ценни изводи с теоретично и практическо значение от разгледаната правна уредба.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Бюлент Мехмед е представил общо 12 статии по тематиката на дисертационния си труд, които условно могат да бъдат обособени в 2 групи. *Първата* от тях съдържа 10 бр. статии, които са посочени в списъка на публикациите по темата на дисертацията за участие в процедурата по нейната защита. *Втората* от тях включва 2 бр. статии, които са извън този списък, но са приложени за участие в тази процедура. Към *първата група статии* трябва да се посочат: „Борбата с бедността в България в контекста на Програмата за развитие на ООН“. – В: Международна научна конференция „ООН: исторически традиции и съвременно право“, Благоевград, 2-3 октомври 2015 г. Благоевград: ЮЗУ „Н. Рилски“, 2016, с.

615-625; „Актуални моменти в административноправния ред за настаняване на лица поставени под запрещение в заведения за социални услуги“. - Научни трудове на Института за държавата и правото - БАН, Том VI. София, 2016, с. 28-35; „Актуални моменти в административнопроцесуалния ред за настаняване на пълнолетни лица в заведения за социални услуги“. – В: Сборник с доклади от VII национална конференция на докторантите в областта на правните науки. София: ИДП-БАН, 2017, с.19-23; „Обществен контрол на системата за социално подпомагане“, посочена от автора като публикувана в сп. Научни трудове на Русенския университет, Том 56, серия 7. Правни науки. Русе, 2017, с. 62-65, http://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp17/7/7-11.pdf (забележка: в библиографското описание на тази статия погрешно е посочен източникът, т.е. мястото на публикуване, тъй като на този Интернет-източник съответства друга публикувана статия на автора, а именно „Структура и функции на институциите за социални услуги”, посочена по-долу, поради което отклонявам за рецензиране статията „Обществен контрол на системата за социално подпомагане“); „Хората с увреждания и правото им на равнопоставеност в политиките за социалното подпомагане“. – В: Защита срещу дискриминацията: правна уредба, проблеми и тенденции. Сборник с доклади от национална научна конференция, [Варна], 8 юни 2018 г. Варна: ИК „Стено”, 2018, с. 290-296; „Притежаваното движимо и недвижимо имущество и правото на социални помощи в контекста на Закона за социално подпомагане“. – Научни трудове на Русенския университет [онлайн]. Т. 57, сер. 7. Правни науки. Русе, 2018, с. 88-91. [прегледан 26.02.2023]. Достъпно от: https://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp18/7/7-13.pdf; „Граници на дискреционната власт на директора на Дирекция „Социално подпомагане” при преценяване на правото на еднократни помощи по постъпили заявления – декларации от граждани“. – В: Сборник с доклади от VIII национална конференция на докторантите в областта на правните науки. София: ИДП-БАН, 2018, с. 32-40; „Минимални доходи на лицата и семействата по смисъла на Закона за социално подпомагане“. – В: Правото и бизнесът в съвременното общество. Актуални правни предизвикателства в икономиката. Сборник с доклади от 1-ва Национална научна конференция, [Варна], 9 ноември, 2018 г. Варна: Издателство „Наука и икономика”, 2019, с. 145-150; „Законът за социално подпомагане и административноправните производства при осигуряване на правата на гражданите в системата на социалното подпомагане“. – В: Сборник с доклади от IX национална конференция на докторантите в областта на правните науки. София: ИДП-БАН, 2019, с. 246-254; и „Конституционни основи на социалното подпомагане” – В: Научни четения на тема: „Социологията на правото и съвременните насоки в развитието на правното познание” по повод 150-годишнината от създаването на Българската академия на науките и юбилей на

основоположника на съвременната социология на правото в България - проф. д-р Стефка Наумова. София: Сноумод, 2020, с. 636-641.

Към *втората група статии* следва да се отбележат: „Структура и функции на институциите за социални услуги". – В: Научни трудове на Русенския университет [онлайн]. т. 56, сер. 7. Правни науки. Русе, 2017, с. 62-65. [прегледан 26.02.2023]. Достъпно от: https://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp17/7/7-11.pdf; и „Проблеми на административноправния ред при осигуряване на правата на гражданите в системата на социалното подпомагане". – В: Сборник с доклади от IX национална конференция на докторантите в областта на правните науки. София: ИДП-БАН, 2020, с. 246-254.

Във връзка с изтъкнатото по-горе, определям за 11 общият брой статии на докторанта, представени за участие в процедурата по защита на дисертационния му труд. Видно е, че общо те надхвърлят минимално необходимия брой статии (т.е. 3 бр.) в тази насока съгласно приложението към чл. 1а, ал. 1 от ППЗРАСРБ. Тези статии сполучливо отразяват редица анализи и становища на автора, залегнали в определени части от дисертационния му труд.

9. Лично участие на дисертанта

Изтъкнатите приноси в дисертационния труд и получените резултати са лична заслуга на Бюлент Мехмед. Той коректно е цитирал под линия използваната литература, свързана със становищата на отделните автори – обстоятелство, което изключва наличието на плагиатство.

10. Мнение за автореферата

Авторефератът на дисертационния труд в обем на 36 с. отразява на много добро равнище неговото съдържание и постигнатите основни резултати.

11. Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да бъдат отправени и някои критични бележки и препоръки, главно от редакционно естество.

11.1. Критични бележки

1) По-правилно е разделът на дисертацията, озаглавен „Изводи и препоръки за оптимизиране на законодателството" да бъде озаглавен „Заключение", каквито са традициите у нас в тази насока, а съответните „изводи и препоръки" са всъщност сърцевината на заключението, поради което не беше необходимо изричното им изтъкване като заглавие на подразделение в дисертационния труд. Освен това не беше необходимо на с. 198-192 в този раздел да бъдат изброявани приносите на дисертацията, защото те трябва да се отбележат (т.е. тяхното място е) в автореферата към нея, а не в текста на самия дисертационен труд.

2) По-правилно е в съдържанието на дисертацията (с. 2), библиографията и използваните съкращения да не бъдат посочвани накрая общо (т.е. съвместно) с наименование „Библиография и използвани

съкращения”, тъй като се създава впечатление за своеобразно „общо подразделение” на дисертационния труд, поради което те трябва винаги да се посочват самостоятелно (т.е. поотделно) в структурата на съдържанието на дисертацията.

3) на с. 198, ред 3 накрая, не е посочен Интернет-източника на Аналитично-консултативната група по поръчка на Фондация „Фонд Ига”, тъй като тя е поместена в подразделението „Интернет-връзки” в библиографията. Ако няма Интернет-източник, местоположението на това заглавие е в друга част на библиографията, т.е. в литературата на кирилица.

11.2. Препоръки

1) Уместно е дисертантът по-прецизно да извършва библиографското описание на източниците, където са публикувани неговите статии по темата на дисертацията (т.е. описанието им списъка в автореферата и в списъка с публикациите по темата на дисертацията, напр.: място (град) на издаване – в т. 1-6 от списъка (въпреки, че се подразбира в тези по т. 3 и 4 от списъка); наименование на сборника със статии, посветен на проф. д-р С. Наумова - в т. 7 от списъка).

2) Уместно е в съдържанието на дисертацията (на с. 2) да се посочат конкретните страници, съответстващи на разположението на увода, главите и подразделенията им, „изводите и препоръките за оптимизиране на законодателството” (фактически заключението – б.м.,Г.П.) и библиографията в текста на дисертационния труд.

3) на някои места в дисертацията, напр. на с. 8, 59, 84 и 124, е уместно да се посочват в скоби или под линия броят и годината на ДВ, където са обнародвани съответните нормативни актове при тяхното първоначално изтъкване.

11.3. Оценка на въздействието на критичните бележки и препоръки върху научното значение на дисертационния труд

Изтъкнатите по-горе слабости, по мое мнение, не омаловажават значимостта и полезността за теорията и практиката на предложения за защита дисертационен труд. Той е написан ясно, разбираемо, логично и се чете с интерес. С него се запълва една празнина в правната ни литература в разглежданата област. Посочените критични бележки и препоръки целят единствено да помогнат автора в случай, че той реши да продължи творческите си усилия по тази проблематика и евентуално да публикува като книга впоследствие дисертационния си труд.

12. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Въз основа на горепосочените научни и практически приноси в дисертационния труд препоръчвам на Б. Мехмед да го публикува като

книга (монография). Смятам, че тази книга ще представлява интерес както за учени, така и за практикуващи специалисти.

Заключение

Накрая, въз основа на изложеното по-горе:

1. Заявявам, че дисертационният труд "Административноправен статут на хората със специфични социални проблеми" съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ, чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ и чл. 42, ал. 2 и 3 от ПУРПНСЗАДИДПБАН. Същевременно този дисертационен труд показва, че Бюлент Шеит Мехмед притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност/докторска програма „Административно право и административен процес" като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Освен това докторантът отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 1 от ЗРАСРБ, чл.чл. 24-26 от ППЗРАСРБ и чл. 42, ал. 6 от ПУРПНСЗАДИДПБАН.

2. Във връзка с гореизложеното, на основание чл. 10, ал. 1 от ЗРАСРБ, чл. 32, ал. 1 от ППЗРАСРБ и чл. 48, ал. 3 от ПУРПНСЗАДИДПБАН, давам своята положителна оценка на проведеното научно изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси.

3. Предлагам на почитаемото научно жури, сформирано със Заповед № РД-09-121 от 29.12.2022 г., изм. със Заповед № РД-09-22 от 07.03.2023 г. на Директора на ИДП-БАН, на основание чл. 11, ал. 4 от ЗРАСРБ, чл. 34, ал. 1 от ППЗРАСРБ и чл. 50 от ПУРПНСЗАДИДПБАН, да присъди образователната и научна степен „доктор" на Бюлент Шеит Мехмед в област на висше образование 3. "Социални, стопански и правни науки", професионално направление 3.6. "Право", научна специалност/докторска програма "Административно право и административен процес".

София, 08.03.2023 г. Рецензент: (п)

(проф. д.ю.н. Георги Пенчев)